

Στους κάμπους βρήκε δρύκνια
ὡς ἑκατό κ' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, περδίκια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

Λαχνασμένο τὸ σκυλί ξοπίσω του παγαίνει,
τὸ βῆμα ἔχει σιγανό, τὴ γλώσσα κερμασμένη.
Ἐβαλε ὀμτρός περδίκια
ὡς ἑκατό κ' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, δρύκνια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

Ἐχει ρηχτή τὴν τσάντα του ὁ κυνηγὸς στὴν πλάτη,
μὲ λίγο ἄρα δροσερὸ τῆς ἐξοχῆς γιομάτη.
Καὶ τὸν γελοῖον περδίκια
ὡς ἑκατό κ' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, δρύκνια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δ'

Πενκοβοῖν 26 τοῦ Ἀλωνάργη.

Νερό πίνω ἀπὸ τὴ σπηλιά. Σπέλα τὴ λέν οἱ χωριῖτες κ' εἶναι σπηλιά φυσικὰ στὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ καὶ στὰ βάθια τῆς ἐπάρχει γλέβα νερό καθαρό καὶ δροσερότατο. Πίνεις, πίνεις καὶ χορτασμοὶ δὲν ἔχεις καὶ ὄλο ἐέλεις νὰ πίνεις καὶ λ' πῶσαι ὅσα δὲν μπορεῖς πιά νὰ πνεῖς ἄλλο. Ὁξω ἀπὸ τὴ Σπέλα δ' πάρχει ζημηκλήσι μὲ κισπερίσιο, μὲ σκοῖνα καὶ μ' ἀγικκλήματα καὶ πᾶν ἀπὸ τὴ σπηλιά ἀρχινᾷ ὁ δάσος.

Φλέβα νερό καὶ σπηλιά περδίκια βρίσκεται καὶ ἄλλη μιά, μισὴ ἄρα ἀπὸ δῶ, ὀνημικά, πλάι σὲ ρεματιά. Οἱ χωριῖτες ἔχουνε χίσιμα σιμά τῆς, σὸ ψήλωμα, κλησιδάκι καὶ τὸ λέν Παναγιὰ ἢ Φλεβάρια ἢ ἴσως, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον, κάπια θεῖτη τῶ δάσος πὸ τὸς ἔδωκε γιὰ χάρισμα θεῖκό τὸ περιφρῆμο αὐτὸ νερό. Ὁ δάσος τῆς Φλεβριώτισσας, πενκοκρετωμένους καὶ αὐτός, εἶναι θάμα καὶ μάγεμα. Περδίκια ἄλλοτε μὲσα ξαπλωμένους κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα του, μὲ κλειστό τὸ

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὸ παρασμένο φύλλο.

Ἀντρία

— Ἄ Γιάτρί, νὰ μοῦ τὸ πῆτε εἰλικρινά. Τὸν Τρυγητή, ἰδῶ καὶ τίς σερεις μῆνας, ἔν τὸ Τρυγητὴ σὲ τὴν ἔφερα, καὶ, στὰ ἔπα τοῦ Τρυγητῆ, νὰ μοῦ πῆτε, ἀραγες δὲ θὰ εἶτανε ἢ γιάτρεϊά πὸ σίγουρη;

— Ἄ ννοῖται. Καθὼς πάντα, ὅσο πὸ γλήγορα, τόσο καὶ πὸ σίγουρα. Ἄν τὴν τρυμερὴ, τὴν ἀπλή τὴν ἀπάντησιν, πὸν κατακαθεῖ ἢ καρδιά του, τῆνοιωσε πιά ὀλα ξαφνικά. Ὁ δὴσυχος ὁ Ἀντρίας! Τότες, ἀχ! τότες θυμήθηκε. Τραβήγτηκε μίση στὰ φύλλα τοῦ μυαλοῦ του. Βέβαια! Πέμπτη. Μέρα Πέμπτη. Τρεῖς τοῦ Τρυγητῆ. Στὸ ζοχικό του. Ἐρχεται ὁ κ. Μαλαμῆς, τάχα γιὰ τὸ χταπόδι. Τὴν κοιτάζει. Ποιεῖ, ποιεῖ ἀπελπιστικὰ τὸ κορίτσι. Φωνάζει. Δὲν μπορεῖ ὁ γιάτρός νὰ τελειώσῃ τὴ δουλειά. Δὲν τὴν ξετάζει ὡς τὸ τέλος. Κατεβαίνει κάτω σὸ σαλότο μὲ τὸν Ἀντρία. Καὶ μὲ τὴν Ἄννα. Τὸς λέει ῆτὰ πὸς πρέπει δέρτερη φορὰ νὰ ξαναρχίσῃ, νὰ τὴ δῆ, προτοῦ φύγουνε τουλαχιστο, νὰ καταλάβῃ τί ἔχει. Φυματίωση θῆναι ἢ φαγέθαινα. Δὲν ἔχει ἄλλο. Τὸς παρακαλεῖ. Τὸς ξηγὰ κιόλας πὸς ἀνάγκη νὰ τὴ χλωροφορμίσουνε, γιὰ νὰ ξεταστῇ καταβαθα δίχως πόνου, πὸς μόνος του δὲ φτάνει, πὸς χρειάζεται συνάδερφο, παραστάτη, νὰ τὴν πᾶν μὲ μέρα σὸ Μπ. σὸ Σεβιλὰ ἢ νὰ μνησίουνε τοῦ Σεβιλὰ νάρθη, πὸν πρέθουμ θὰ τὸ κάμη.

Ἄχι! Ἄχι! Ἄχι, νὰ τὸ μόνο πὸν ξέρανε νὰ παντήσουνε αἰ ὀλα τὰ λόγια τοῦ γιάτρου. Ἄχι, ὁ

βιβλίον πλάι μου καὶ μὲ ὀρθάνοιχα τὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴ. Καὶ πίστεφὲ με, περισσότερο ἀπὸ τὸ βιβλίον μου λέν καὶ μοῦ μοθαίνου νὰ τὰ πεῦκα πὸν ἀλαφροαεῖονται πότε ἀπὸ τὸν μπάτη καὶ πότε ἀπὸ τὸ μᾶστράλι, ἢ θάλασσα πὸν ἀπλώνει κάτω, κατὰ τὴν τραμοντάνα, τὴν καταγάλεζη δημοφιλῆ τῆς, τὰσώπαστα ζιτζῆμα μὲ τὴ φίνοςρία τους καὶ τὰπὸμακρο κουνούνημα κενενὸς διαβιτάριου μουλαριού. Ὁ γερο-Θεόκριτος μοῦ κραταῖε συντροφιὰ γλυκοτραγουδώντας μου τὸ «ἀδὸν ψυθύρισμα» τοῦ πεῦκου πὸν «ποῖ τὰν παγὰν μελίσδετα».

Ἐλα νὰ κατεβοῦμε στὴν πηγὴ, νὰ νερτοῦμε σὸ δροσερὸ τῆς νερό, νὰ δοῦμε καὶ τὰ τραγὰ πὸν ποτίζονται στὴ γούρνα. Νὰ καὶ τὰ πεῦκα πὸν κατεβαίνουν περδίκια ἀπὸ τὸ βουνό, νὰ κ' οἱ ὀσημόφυλλες ἐλιές πὸν ἀνεβαίνουν κισρωτὲς τὰ ρεματὰ καὶ ζυγόνουνε ντροπαλὲς νὰγκολιάσουν τὰ λεβέντικα πεῦκα. Κάθουμαι ὄρες καὶ κισμαρώνω τὴν πενέμορφη αὐτὴ ζουγραφιά. Κοιτάζω μὲ ποιά τάξη κατεβαίνου οἱ πεῦκοι ἀπὸ τὸ βουνό, πᾶν στὴν κορφὴ οἱ γέροντες πὸν ξεποσταίνου κ' ἐξαποτηρᾶνε ἀπὸ ψηλὰ τίς ποθοπλάνταχτες ἐλιές, καὶ πορκατόν οἱ μεσοκόκοποι πὸν ἀργοπερπατοῦνε καὶ κάτω κάτω οἱ λεβεντοῖοι πὸν γοργοτρέξουνε καὶ ζυγώσανε πιά τίς δ' νερεμένες. Κοιτάζω καὶ τίς ἐλιές πὸν μὲ τὴν ἴδια τάξη ἀνεβαίνουν τὴ ρεματιά, μπροστά οἱ νῆς καὶ πίσω οἱ γερόντισσες.

Καὶ νὰ, ζυγώσανε. Καὶ τὸ μελέμ γλυκοσεῖ τὰ φύλλα τῆς κάθε ἐλιᾶς πὸν βρίσκεται στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ τοῦ κάθε πενκοπαλήκαρου. Κι ἀκούς πὸν ὁ πεῦκος σφουρῖζει τὴν ἀγάπη του καὶ ἢ ἐλιὰ τραγουδοῖ ντροπαλὰ τὴν ἀποθυμῆ τῆς. Καὶ τοὺς βλέπεις νὰπαλοφιλοῦνται. Καὶ βλέπεις ἀκόμα πὸς κάπια ἀνεράϊδα κακόβουλη μάγεψε πεῦκους κ' ἐλιές καὶ τοὺς κραταῖε ἔτσι ἀντίκρου κερφωμένους καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ προχωρήσουνε μὲ δρασικελὴ ἀκόμα καὶ νὰ σβύσουνε σὲ ὀδρανοπόθητο σφιχτογκάλισμα τὴ λοχάρα τους. Καὶ λυπᾶσαι πὸν δὲ δύνουσαι νὰ λύσεις τὰ μάγμ καὶ νὰν τοὺς σπρώξεις νὰ λυθούουνε σὲ ἀτέλειωτη ἐρωτιά.

Σκαρφαλώνω σὸ βουνό καὶ βλέπω τοὺς πεῦκους πὸν τοὺς ἔχουν ἀνοίξει οἱ ρετινάδες τὰ σπλάχνα τους καὶ μὲζώνουν τὰ δάκρια τους νὰ πλουτίσουνε μ' αἰπά. Τὸ ἴδιο, θερρῶ, γίνεται καὶ στὴ ζωὴ, πὸν

Ἀντρίας ἀπὸ τὴν πεποίθησιν στὸν ἑαυτό του. Ὁχι, κ' ἢ Ἄννα ἢ καμημένη ἀπὸ τὴ γλυκεῖα τῆς τὴν ἀφερμαδά, καὶ τὸ πὸν περδεργο, ἀπὸ καλοσύνη. Νὰ μὴν τῆς γαλάσουνε, λέει, τὸ καλοκαίρι τῆς καμημένης, πὸν τὸ χαίρεται καὶ ἀναγκιλλιάζει, μὲ τὰ βᾶσκα, τὰ ψηλαφίσματα, τίς κλινικές, καὶ τὰ χλωροφόρμια. Ἐτσι φρονούσε καὶ ὁ Ἀντρίας. Φρονούσε κάμποις τέτοια. Μὰ τώρα ἐβλεπε πὸς καὶ ὁ πὸν τίμιος ἄθρῶπος βρίσκεται νὰ προφασιστῇ χίλια δὴσ, πολεμὰ ὁ ἴδιος νὰ γελαστῇ, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ κρυφὸ θέλημα τῆς ψυχῆς του, γιὰ νὰκούσῃ τὸ φυσικό του πὸν ἀόνηϊδὰ του τὸν κυβερνᾷ. Πότε τὸ ἔνκ στοχαζότανε τότες σὸ Χαμονοκόρφι, πότε τὸ ἄλλο. Νὰ μὴν μπλέξῃ ἔνκ μὲ τοὺς γιάτρου, ἄς εἶναι γιάτρός κ' ἑνας Σεβιλᾶς. Ἀφοῦ τὸ νεφρὸ γιάτρεφτηκε, γλύτωσε ἢ Κατινούλα. Ὁπως τὴν ἔσωσε πῆσι, ἀκόμη θὰ τὴ σώσῃ, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν πρέπει ζῆνο χεῖρ νὰ τοῦ τὴν ἀγγίξῃ. Καὶ τὸ χειρότερο, τὸ πὸν φριχτό, μόλις τολμούσε σήμερα νὰ τὸ συλλογιστῇ Μάλιστα. Τὸν Τρυγητῆ, ὁ Ἀντρίας χρωστοῦσε χρήματα τῆς Ἄννας μὲ τὰ γιάτρεϊα, μὲ τὰ χειρουργήματα καὶ μὲ τοὺς χειρουργούς. ἀνγκάστηκε νὰ τῆς δανιστῇ τὸ χεῖρῶνα λογαρίαζε ἴσια ἴσια πὸς τὸ καλοκαίρι στὴν ἐξοχὴ θὰ μαζώξῃ ἀρκετὰ γιὰ νὰ τῆς τὰ γυρίσῃ πίσω. Κι ὁ Ἀντρίας μισούσε τὰ χρέη. Μάλιστα δὲν τοῦ ἀρεζε καθόλου νὰ χρωστᾷ τῆς Ἄννας, πὸν δὲν τοῦ φαίνότανε καὶ σωστό. Τὶ νὰ καταπιστῇ ἔξοδα κινούρια; Τὶ νὰ ξαναρχίσῃ τοὺς λογαρισμούς του; Καὶ πὸν τῆσφελος; Κανένα. Ἐπειδὴ, γιὰ νὰ τὸν

ὁ ἐρωτισμὸς πολλὲς φορὲς ἀνοίγει ψυχῆς καὶ μαζώνει τὰ δάκρια τους καὶ πλουτίζει.

Μὰ λέω νὰν τὰφίσουμε αὐτὰ. Δὲν ἀξίζει μῆσα σὸν πενηγὸν τῆς φύσης νὰ θυμᾶται κενεῖς τίς ἀθλιότητες τῆς ζωῆς καὶ δὲν τειριάζει νὰ πέφτουν τέτιες μουντζελές στὴν ὀλοπερδῆνη ζουγραφιά τῆς Φλεβριώτισσας. Ἄς πιούμε νερό καὶ ἄς ξεπλωθοῦμε κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα καὶ ἄς ἀκούμε τὰ ζιτζῆμα πὸν φλυσεροῦν. Τὶ καὶ ἢ βογγᾷ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας ἢ φουρετοῦνα τοῦ κόσμου;

Ε'

Πενκοβοῖν 28 τοῦ Ἀλωνάργη.

Ἄκου κ' ἔνα τραγούδι τοῦ Παλαμά, ἀπὸ τίς «Ἐκτὸ φωνῆς τῆς λύρας».

Εἰδύλλια ροδομάγουλα καὶ μουσοβολισμέτα,
Γιὰ σὲ δὲν ἤρθα σὸ χωριό. Χωριότη, ἤρθα γιὰ σένα.
Τὸ δέντρο ἀπὸ πὸν μίζωσε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σου
Φέρνει λουλοῖδι ζωντανὸ στὰ χεῖλή σου τὸ λόγο.
Κ' ἤρθα νὰ πᾶρω ἀπ' τὸ δεντρί, νὰ κόψω ἀπ' τὸ λουλοῖδι,
Καὶ νὰ τὰ πᾶω στὴν ἄβροχη, στὴν ὀνημασμένη χόρα,
Πὸν πῆνας γιὰ πᾶσι καὶ δίφρας γιὰ δόσους,
Νὰ γίνῃ δόσος ἢ ζωὴ καὶ ἢ τέχνη περιβόλι.

Γιὰ τὸ χωριότη ἤρθα κ' ἐγὼ σὸ χωριό. Καὶ κλέβω τὸ πᾶσι καὶ τὴ δροσιὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Καὶ τὰ φέρνω στὴν ἄβροχη καὶ στὴν ὀνημασμένη ζωὴ μου. Καὶ τὴν κάνω δάσο—ἀδιάφορο ἢ δὲν τὸ κερφῆζω νὰ κάμω περιβόλι καὶ τὴν τέχνη μου. Καὶ ζουλεύω τὴ ζωὴ τοῦ χωριότη. Δὲς νὰ ζουλεύει καὶ ἐτὸς τὴ δική μας τὴ ζωὴ;

Σοῦτυχε ποτὲ νὰ κοιμηθεῖς σὲ δάσο; Νᾶχεις στρώμα ἀπὸ πενκοκλαδα καὶ μαξιλάρι ἀπὸ σκοῖνα; Σοῦτυχε ποτὲ νὰ φᾶς ψερράδικη κερφισιὰ στὴν ἀκροθελκοσιὰ; Σοῦτυχε νὰ ζῆσεις ὀχι χρονὴ ἀλάκαρη, ἀλλὰ μὲ βδομάδα μονοχά, σὲ χωριότης, δουλεύοντας, τρώγοντας, γλετώντας καὶ πλαγιάζοντας, ἀπὸ ῥάλλοχα ὀπως αὐτός; Ἐλα, ζῆσε τὴν πρῶτα τὴν τέτια ζωὴ, κ' ὀστερα πῆς μου ἢ ζουλεύεις τὴν τωρινὴ ζωὴ σου, τὴ φρυγκοπατημένη καὶ χλωροκισαδωμένη ζωὴ.

Σήμερα εἶναι Σοββάτο καὶ ὄλοι οἱ φοῦρνοι τοῦ χωριού κερπίζουνε. Κάθε σπῆτι ἔχει καὶ τὸ δικὸ του φοῦρνο καὶ ὄλοι εἶναι ἴδιοι, μικροί, κάτασπροι, σπὸν ὀλόγυρο τοῦ σπῆτιοῦ, μὲ τὴν μπόσκα μὲ τὸ σορκό

ψυχολογῆσουμε καταβαθα, δὲν τᾶλεγε ἀφτὰ ὁ ἄθρῶπος ἀπὸ φιλαργυρία—μῆτε τοῦ περνούσε—τᾶλεγε ἀπὸ κενονικάδα. Κ' ἢ κανονικάδα τοῦ ἢ ἀχῶριστη καὶ ἀξέπὸσπικστη ἀπὸ τὸ εἶναι τοῦ, ἢ κανονικάδα τοῦ ἀπόδειχνε πὸς ἢ Κατινούλα θὰ γειάνῃ. Ὁ κύριος, ὁ πρῶτος λόγος τέτοιος εἶτανε. Νόμιζε ὁ Ἀντρίας πὸς ἀδύνατο νὰ κιντυνίσῃ δὴσ φορὲς, μὲ μὲ τὸ νεφρὸ, μὲ μὲ τὴ φύσκα. Πράματα πὸν εἶναι ἀταχτα, πράματα πὸν δὲ γίνονται. Κ' ἔτσι μὲ τὴν Κατινούλα, ὀπως καὶ πρὸ ἔντεκα χρόνια μὲ τὴν Ὀλια, δὲν ἄλλαζε ὁ Ἀντρίας, ἀλλάζανε μονοχά τὰ περιστατικά τὴν Ὀλια τὴν ἔφρησε νὰ πεθάνῃ μὸνημακρια τοῦ τὴν Κατινούλα, σὸ Χαμονοκόρφι, ὀταν ἤρθε ὁ Μαλαμῆς, μῆτε τᾶθαζε μὲ τὸ νοῦ του νὰ τὴ χωριστῇ πλάγι τοῦ τὴν ἤθελε καὶ γιὰ τοῦτο δὲν ἤθελε Μπ. καὶ κλινικές. Κ' ἢ περισσότερη πεποίθησῃ του, ἢ πίστη του στεριωμένη στὴν παρουσία τὴ δική του, στὴ δική του τὴ γιάτρεϊα, ἴσως γιὰ νὰ μὴν ξαναπᾶθῃ ὁ τι ἔπαθε μὲ τὴν Ὀλια. Καὶ τὰποτέλεσμα ἐβγινε ἀπαραλλάχτο. Δὲν πῆγε τότες νὰ δῆ τὴν Ὀλια, γιὰτὶ δὲν τὸ χρωσούσε ἢ λογικὴ του πὸς ἢ γυναῖκα του, νεώτερη του, φτυχιμένη, ἀγαπημένη, μποροῦσε νὰ πεθάνῃ πρὶν ἀπ' ἀφτόνε. Ἡ πλκνη του ἀπὸ λογικὴ μονοχά καὶ τίποτις ἄλλο. Καὶ πᾶλε ἢ λογικὴ τοῦ σφαιλοῖζε τὰ μάτια, ἐνῶ σιμά του, στὰ πρόσωπό του, στὴ μούρη του τέτοιο κακὸ ζολόθρεβε ἀπὸ μῆσα τὴν Κατινούλα.

(ἀκολουθεῖ)

—γιατί από καί τους φράζει τὸ βουδὸ τὸν ἀγέρα. Οἱ νοικοκυράδες σήμερα ζυμώσι νε καὶ κίνε τοὺς φούρνους νὰ ψήσουν τὰ ψωμιά. Κάθουμι στὸ παράθυρο καὶ βλέπω τοὺς κενούς, βλέπω στοὺς κοντινότερους φούρνους καὶ τίς φωτεινὰς γλώσσας ποὺ ξεπηδᾶνε ἀπὸ τὴν μπουκά τους, δομίζουμι καὶ τίς μυρουδιὰς πᾶφίνουμι τὰ ξερόκλαδα ποὺ κίγουνται. "Ὅλο τὸ χωριὸ σήμερα μοσκοβολᾷ ἀπὸ κίμενα κενερίσια, θυμάρια, κληματοβερρες, χρουπόφυλλο, σοῖνα καὶ πενκόκλιδα. Θὰ μὲ πείς χωριάτη, μὰ τὴ μυρουδιά σου τὴ δὲν τὴν ἀλλάζω μ' ἄλλα τῶριτικα ἀρώματα ποὺ ξεπολάνε τ' Ἄ τ θ ι δ ι κ ἂ χροῆμα τοῦ κ. Νέη. Φούρνος χωριάτικος ποὺ κίγεται καὶ περβόλι τοῦ χωριοῦ μὲ τίς μιντζουράνες του, τὰ βουκιά του καὶ τοὺς δούσιμους του, εἶνε οἱ μένες φάμπρικες ποὺ βγάδουνε Ρωμῆϊκα μυρουδιὰ, καὶ θαρρῶ πὺς ὁ Περωκλῆς ὁ Γιαννόπουλος, ποὺ ζιτάει σὲ κάθε φανέριμα τῆς ζωῆς μας καὶ τῆς τέχνης μας τὴ ντόπια χρωματιά, δὲ θὰν τίς περιφρονησε εὐτὲς τίς φάμπρικες.

ΣΤ'

Πενκοβουμ 29 του Ἀλωνάρι.

Θὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ γελίσεις—μπορεῖς δμως καὶ νὰ κλάψεις, ἂν ἔχεις κέφι γὰ κλάματα. Σήμερα τὸ πρωτὸ, σὺν ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιά, πῆρε κάποιος χωριάτης σπουδαγμένος (ἔχει πάει, θαρρῶ, ὡς τὸ Σκυλορχεῖο) νὰ διαβάσει ἕνα πῖσημο χρετὶ τοῦ Ὑπουργεῖου ποὺ τὸ εἶχενε στείλει νὰ διαβαστεῖ στὴν ἐκκλησιά. Πῆγε λοιπὸν ὁ διαβασμένος καὶ στάθηκε στὴ μέση στὴν εὐλή τῆς ἐκκλησίας, τὸν περιτριγυρίσαντε εἰ ἄλλοι κὶ ἄρχισε νὰ διαβάζει μεγαλόφωνα, κομπουριάζοντας ἀλύπητα τοὺς τόνους καὶ τίς κιάτληξες. Πὺς δὲν κιάτληξενε τίποτα οἱ χωριάτες τῶχο γιὰ σίγουρο, ἀφοῦ κὶ ὁ ἴδιος ποὺ διάβαζε δὲν καταλάβαινε καὶ τῶνοσα ἀπὸ μερικά κομάτια ποὺ θέλησε νὰν τοὺς τὰ ξηγήσει στὴ γλώσσα τους καὶ τοὺς τὰ ξηγοῦσε ἀνάποδα.

"Ἡ Πολιτεία τῶχομε τὸ χρετὶ εὐτό γιὰ τοὺς χωριάτες, γιατί οὐτ' ἐγὼ οὔτε λόγον σας ἔχουμε ἀροτήρας βουῆς» καὶ ἀεπιμότοκος κολιμορησίμους γέρας» ὅστε νὰ μᾶς νιάζει γιὰ τὰ μιντζέστα της. Κὶ δμως ὁ χωριάτης ποὺ εἶνε ἀνάγκη νὰ μάθει τί ἀδικάσειν ἡ Πολιτεία, δὲ μιντζαίνει τίποτα γιατί ἡ Κομμερωμένη, κὶ δὲκν ἀκόμα πρόκειται γιὰ τὸ οὐφέρο της, ἐπιμένει νὰ μιλάει Κινέζικα γιὰ νὰ μὴν ἂ π ι σ τ ἡ σ ε ι στὴν ΕΠΙΣΗΜΗ γλώσσα της—δηλ. στὴν ἐπίσημη φρεντιά καὶ ἀνοησία της. Μπορῶ νὰ βεβουώσω τὸν κ. Σιμπόπουλο πὺς ἀπὸ τὸ χωριὸ μου δὲ θὰ πάρει λεφτὸ ταικιστό, γιατί κανεὶς ἀπὸ δῶ δὲν κιάτληβε τί τοῦ γυρεῖ. Μολικαῦτα σοῦ λέει ἡ Πολιτεία "Ἄγνοια νόμου δὲν ἐπιτρέπεται»—δσο κὶ ἂ σοῦ τοὺς γράφει τοὺς νόμους σὲ τέτια γλώσσα ποὺ νὰ μὴν τοὺς νιώθει κανεὶς, κὶ μὰ [φορὰ οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ δικαστές ποὺ τοὺς ἐφρομῶξουν.

Νὰ καὶ μὰ φράση, ὅπως τοὺς τὴν ἔξηγησε ὁ λογιώτατος πατριώτης τους:

— «...ντὲ πλερῶσαι, λέει, δηλ. ντὲ παγκοῦτε ντὲ τόκο ὑπερημέριος».

— Τοὶ ἔστε ὑ π ε ρ η μ ε ρ ι α ;

— Νά, ὑπερημέριμ ἔστε ὑπερημέριμ ! . . . Νουῖνον καταλαβαίνεις ;

Οἱ ἀθροῦποι ἐδῶ μιλοῦν Ἀρβανίτικα, μὰ ἔβρουν καὶ Ρωμῆϊκα, κὶ ἀπόδειξη ποὺ συναγκιούνηται μαζί μου ποὺ δὲν ἔξρω οὔτε λέξη Ἀρβανίτικη. Τὸ Ὑπουργεῖο λοιπὸν ἂν εἶχε σπειρὶ μυαλὸ κὶ ἂν ἔξερνε νὰ κάμει τὴ δουλειὰ του θάγροφε τὰ χρετὰ του στὴν γλώσσα μας, ποὺ τὴ νιώθουμι ὅλοι μας, κὶ ὄχι σὲ

γλώσσα ποὺ δὲν τὴ νιώθει κανένας. Μὰ ποὺ μυαλὸ στὸ Ρωμῆϊκο, νὰ περισσέφει καὶ γιὰ τοὺς Ὑπουργούς ! .

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΑΠΟΣΠΕΡΝΟ

Ἐλεημόνησου με, καλή, τόρα ποὺ πέρνει ἡ νύχτα κὶ ἀνοῖξε, μέσα πάρε με, τί μαγωμένος εἶμαι καὶ δὲ φ λ ἂ μου ἡ λεβεντιά, μὴδ' ἡ ἀρματολογία μου, μόν' τὰ ζαφείρια μάτια σου ποὺ τὰ θεριά μερώνουν.

Νὰ γέρω θέλω πλάγι σου κὶ ὁ θνός νὰ μὲ πάρε στὰ περιβόλια νὰ μὲ πῶ, τρατάφυλλα νὰ μάσω νὰ σοῦ στολίσω τὰ μαλλιά, τὸ περιδικῆσιο στήθος, καὶ νὰ ξεπνήσω τὴν ἀβγὴ μὲς στίς χρυσῆς σου ἀγκάλες.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Φίλε Νουμᾶ,

Τί περιφάνια καὶ τιμὴ γιὰ ἕνα μεταφραστή, νάκουση λόγια ἐπικινετικὰ ἀπὸ τὸ Λέικ Ἀρβανίτη! Καὶ πόσο μεγαλύτερο τὸ καμάρι του, ἀφοῦ ὁ μεγάλος τεχνίτης τοῦ λόγου καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἔχει προσέξει καὶ στὰ ψιγάδια τῆς μετάφρασης, — μὲ τρόπο μάλιστα σὲ νὰ ρωτᾷ, γιατί κὶ αὐτὰ νὰ ὑπάρχουν ;

Αὐτὸ μοῦ δίνει τὸ θάρρος νὰπαντήσω. Ἄν εἶνε ἀλήθεια πὺς ἡ μετάφραση δὲν ἔχει ἄξια παρὰ ὡς ἔργο γλωσσικὸ, ἀφοῦ ὁ μεταφραστὴς δὲ βάζει σ' αὐτὴ τίποτα ἀπὸ τὴ φαντασία του, παρὰ ἀλλάζει τὰ λόγια τῆς ξένης γλώσσας σὲ λόγια δικὰ του, γιὰ νὰ πῆ τὸ ἴδιο νόημα, — ἄλλο τόσο εἶν' ἀλήθεια πὺς ἔχει χρεῖς ὁ μεταφραστὴς (ὄχι ὁ ἐξηγητὴς) νὰ κολουδάη ὅσο δύναται πιστὰ τὸ πρωτότυπο, προσπαθώντας νὰ μιμηθῆ τὸ ὄφος καὶ τὴν τεχντροπία του, ἀφήνοντας τὰ ἴσια του ἴσια καὶ τὰ στραβά του στραβά, τὰ πλά του ἀπλά καὶ τὰ στρηνα του στρηφνά, χωρὶς νὰ τοῦ διορθῶντε τίς ἀδυναμίες του. Καὶ μὴν τέτοια ἀδυναμία-ἰδιοτροπία τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητῆ τῆς Σαλώμης, εἶτανε νὰ βάλῃ τοὺς δευτεροπρόσωπου; πληθυντικούς ἀνάκατα μὲ τοὺς ἐνικούς σὲ τραγωδία βιβλική, ἐνῶ καὶ στὴν ἐγγλέζικη μετάφραση τῆς Γραφῆς βασιλεύει μονάχο τὸ εὐ. Πῆρε παράδειγμα ἀπὸ τὸ Σκιζπῆρο, καὶ τὸν ξεπέρασε σ' αὐτὸ τὸ ἀνακάτωμα· ἐνῶ ἐκεῖνος πάντα κρατᾷ μὴ σερὰ καὶ βάζει τελεία πρὶν πηδῆση ἀπὸ τὸ οὐ στὸ σᾶς, ὁ Ἡρώδης τοῦ Οὐκίλδ κχταντᾶ νὰ πῆ τῆς Σαλώμης, What would y o u have them brind t h e e in a silver charger ? (Τί θέλατε νὰ σοῦ ἐφερνκ σ' ἐν' ἀσημένιο δίσκο;) Πηδᾶ ὁ ποιητὴς, σ' ὄλο τὸ ἔργο, ἀπὸ τὸν ἐνικὸ στὸν πληθυντικὸ κὶ ἀπὸ τὸν πληθυντικὸ στὸν ἐνικὸ, μὲ μὴν μαστορικά φροντισμένη ἀκαταστασία, πάντα ταιριαστή μὲ τὴν ψυχικὴ κατάσταση τῶν προσώπων ποὺ μιλάνε. Καὶ αὐτὴ τὴ μεταλλαγὴ τοῦ ἐνικοῦ μὲ τὸν πληθυντικὸ, ποὺ εἶνε ἀνύπαρκτη καὶ ψεύτικη γιὰ τοὺς σημερινούς τοὺς Ἀγγλοὺς, μὰ τὴν ἔχουν οἱ σημερινοὶ Ρωμῆοι στὴν καθημερινή τους τὴ ζωὴ καὶ μιλάν ἀνάκατα ἀμὲ τὸ οὐ καὶ μὲ τὸ σᾶς, τὴν ἀφροσα ὅπως εἶτανε στὸ πρωτότυπο, γιὰ νὰ περάσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματά του καὶ στὴν μετάφραση.

Τὸ ἴδιο μποροῦσα νὰ πῶ καὶ γιὰ τοὺς ξενισμὸς «εἶνε ποὺ κτλ.», ἂν κὶ αὐτοὶ οἱ ξενισμοί, πλατειασμοὶ καλύτερα, εἶνε ποὺ εἶνε πὺς μπισμένοι στὴ γλώσσα μας; καὶ πολλὲς φορὲς ἡ κανονικὰ καὶ καλοδεμένη φράση δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ στόμα

τοῦ ἠθοποιοῦ μὲ τὸ χροῦμα καὶ μὲ τὴ δύνμη ποὺ ἔχει ἡ ἀνώμαλη καὶ ἀπλωμένη, ἂς εἶνε κὶ ἄσκημη. Τὸ σωστὸ εἶνε σὰ γυναικὴ πεθαιμένη ἢ τὸ σωστότερο εἶνε σὺν πεθαιμένη γυναικῶ ἢ τὸ πῆ μονανάσα ὁ ἠθοποιός, καὶ ὁ ἀροκτῆς μπορεῖ καὶ νὰ μὴν τὸ πᾶρη χαμπάρι τὸ ἀπλωμένο εἶνε σὰ γυναικὴ ποὺ εἶνε πεθαιμένη (she is like a woman who is dead) μπάνει εὐκολότερα στὴν καρδιά, ἄμα τὸ χρωματιστὸ ὅπως πρέπει ὁ ἠθοποιός· εἶνε — σὰ γυναικῶ-ποῦ εἶνε — ΠΕΘΑΙΜΕΝΗ». Κὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ ἀνωμαλία του θὰ τὴν κᾶρη νὰ προσέξῃ πὺς θὰ τὸ πῆ. Γι' αὐτὸ, ἄμα μεταφράζω γιὰ τὸ θέατρο; πάντα συνηθίζω καὶ φωνάζω τὴ φράση, γιὰ νὰ δῶ πὺς ἀνοῖεται καὶ τί ἐντύπωση κάνει.

Εἶπα, γιὰ τὸ θέατρο. Στὸν κύκλο καὶ στὸν κόσμο του, — τί ὄργανο καὶ τί σκοπὸς τὸ θέατρο! — γλυκοφέγγει ἡ γλωσσικὴ ἀλήθεια. Γιατί νὰ θημπούθῃ μὲ τὸ παραποῦ τὸ φῶς; Σὲ μὴν μετάφραση κχμωμένη πρῶτ' ἀπ' ὄλα ad usum comœdiorum, ἂς συχωρεθῶνε τὰ φωνηχτὰ τριτόκλιτα «Ἡρωδίδος, Κεῖσαρος, ἀυτοκράτορος, ἱερέως κτλ.» ποὺ τᾶχει συνηθίσει τὸ αὐτὸ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ μποροῦνε μὲ μὴν μελοδία νὰ διορθωθῶν ἀργότερα ἂς συχωρεθῶνε καὶ τὰ βουβά δασκάλικα ἀπαιδάριον», ποὺ εἶνε παρμένο ἀπὸ τὴ Γραφή, εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται, ἀφοῦ κὶ ὁ Ἀγγλὸς βάζει ἀκόμα τὸ σχολαστικὸ entei καὶ τὸ λατινικὸ oxit. Εἶτανε φόδος μὴπως μοῦ ζητήσῃ κανένας ἠθοποιός νὰ τοῦ ξηγήσω τί θὰ πῆ «ἐρχεται καὶ φεύγει». Ὅπως πέρτε, κᾶπου σὲ μὴν μετάφρασή μου, ποὺ εἶχε σημειωμένο ἐμόνη της, παράμερα, μὲ ρώτησε στίς πρόδες ἕνας ἠθοποιός :

— Τί ἐνοεῖτε ἐδῶ ... εἰδῆν ;

— Νά, τοῦ εἶπε, ἡ ἴδια θὰ τὸ πῆ κὶ αὐτό.

— Δὲ σᾶς ἐρωτῶ αὐτό... Ἐνοεῖτε νὰ τὸ πῆ «κατ' ἰδῆν», ὅπως λέμε ἐμεῖς ;

— Μάλιστα, κχτ' ἰδῆν...

Καὶ ὁ ἀγαθὸς ἠθοποιός ἐξῆλθε κχρωμένος γιὰ τὸ μάθημα ποὺ μοῦδωκε, καὶ πρὸς ζέρει τί μουρμουρίζοντας ἴδια γιὰ τὴν ἀμάθειά μου.

Πατήσια, 12, 8, 1907.

N. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΝΕΚΡΩΣΙΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Πολλὲς φορὲς φαντάζουμι τὸν κόσμο γερταμένο, δταν τὰ σπαρταρίζουμι τῆς ἄμορφιᾶς, τῆς τέχνης ὅ' ἀφῆσαν κρὺκ μίμραρα τίς δύσακαμπτες του ἴνε μεσ' στίς ζωῆς τὰ βίσινα, στίς ἀκαψῆς τὰ σκοτάδια.

Γιατί λοιπὸν νὰ θέλωμε νὰ κλαῖμε τέτοιον κόσμο, ὅπου μὴ ἀνάγκη πιότερη—τῆς ἄμορφιᾶς—δὲ λείπη; Λυποῦμαι μόνο τοὺς φτωχοὺς πᾶχουν μεγάλους πόθους· κὶ εἶν' ἕνας πόθος ἄρταστος ἡ τέχνη, τίποτ' ἄλλο.

Α. Θ. ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΣ

Ἐλένη. Δὲν ξέρεις, κχτημένη, δταν τοῦ εἶδεξ τοῦ ἑντρός μου τὸ λογαριασμὸ τῆς μοδίστρας μου, ἔβλε τίς φωνές, τίς φωνές...

Μαριγῶ. Ὁ δικός μου εἶνε διαφορετικὸς. Σὺν τοῦ εἶδεξ τῆς δικῆς μου μοδίστρας τὸ λογαριασμὸ, εἶμινε ἄρνος.

Θεῖα. Τὰ συχαίρια μου Σοφοῦλα. Σήμερα σοῦ ἔφερε ὁ γιατρός μὴ ἀδερφούλα, μικρὴ μικρὴ...

Σοφοῦλα. Ὁ θεῖτεκ, ἀρεσὲ με ἐμένα πρώτη νὰ τὸ πῶ τῆς μητέρας !